

POSTANOWIENIE Z DNIA 17 SIERPNI 2006 R.

(WZ 30/06)

W sytuacji ustanowienia w sprawie karnej przez stronę najpierw jednego, a następnie dalszych kolejno po sobie umocowanych pełnomocników, do uzasadnionych wydatków w rozumieniu art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. nie zalicza się tych poniesionych na ustanowienie dalszych pełnomocników, jeżeli rozwiązanie umowy o świadczenie pomocy prawnej nastąpiło z przyczyn leżących po stronie udzielającej pełnomocnictwa, a to nierzetelności strony wobec pełnomocnika albo rezygnacji przez stronę z pełnomocnika z przyczyn natury subiektywnej. Zatem w tak określonej sytuacji, uzasadnionym wydatkiem będzie koszt ustanowienia jednego pełnomocnika w sprawie.

Przewodniczący : Sędzia SN Jerzy Steckiewicz

Sędziowie SN : Antoni Kapłon

Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk Wojciech Marcinkowski
Sąd Najwyższy w sprawie ppłk. rez. Krzysztofa Z., skazanego za popełnienie przestępstwa określonego w art. 207 § 1 k.k. i innych, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 17 sierpnia 2006 r. zażalenia obrońcy skazanego i skazanego na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 12 czerwca 2006 r. w przedmiocie kosztów procesu, po wysłuchaniu wniosku prokuratora oraz skazanego, uchylił zaskarżone postanowienie w części dotyczącej ustalenia wysokości wydatków Skarbu Państwa i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w W., a w pozostałym zakresie zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy (...)

UZASADNIENIE

Ppłk rez. Krzysztof Z. wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 grudnia 2005 r., został skazany za popełnienie przestępstwa określonego w art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby dwóch lat, zasądzając od skazanego zwrot kosztów sądowych na rzecz Skarbu Państwa.

Wyrok ten zaskarżony został apelacjami przez obrońcę skazanego i prokuratora. Sąd Najwyższy – Izba Wojskowa wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2006 r., zmienił zaskarżony wyrok i uznał skazanego za winnego popełnienia przestępstwa określonego w art. 207 § 1 k.k. i wymierzył za to karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz za winnego popełnienia przestępstwa przewidzianego w art. 157 § 3 k.k. w zw. z art. 157 § 1 k.k. i orzekł za to karę 3 miesięcy pozbawienia wolności. Jako karę łączną wymierzono karę 3 miesięcy pozbawienia wolności i wykonanie jej warunkowo zawieszono na okres próby dwóch lat, obciążając skazanego kosztami sądowymi postępowania odwoławczego.

Wojskowy Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 12 czerwca 2006r., wobec niezamieszczenia w wyrokach rozstrzygnięć o wydatkach postępowania karnego poniesionych przez Skarb Państwa oraz wydatkach poniesionych na rzecz oskarżyciela posiłkowego, ustalił wysokość wydatków Skarbu Państwa w związku z zakończonym postępowaniem karnym na kwotę 5.529,96 zł oraz wysokość wydatków na rzecz oskarżyciela posiłkowego na kwotę 11.284,00 zł. W uzasadnieniu postanowienia sąd stwierdził, że kwota 5.529,96 zł to należne Skarbowi Państwa koszty procesu, uwzględniające oprócz wydatków postępowania przygotowawczego (228,20 zł), wydatki postępowania

sądowego w wysokości 5.241,76 zł (opinie biegłych, zwrot należności świadka, zwrot kosztów badań, ryczałt za doręczenia) i opłata.

Na to postanowienie zażalenie wnieśli obrońca skazanego i skazany.

Obrońca skazanego zarzucił rozstrzygnięciu brak określenia wysokości poszczególnych wydatków składających się na ogólną sumę ustalonych wydatków Skarbu Państwa, związanych z zakończonym postępowaniem karnym, co uniemożliwia zbadanie zasadności ustaleń dokonanych przez sąd. Zarzucił również, że wobec ostatecznego rozstrzygnięcia, uznającego skazanego za winnego popełnienia czynu określonego w art. 157 § 3 k.k., a więc o mniejszej szkodliwości, zmniejszeniu powinna ulec wysokość kosztów procesu, które obciążają skazanego. Skarżący podniósł również, że sąd nie rozważył, iż rachunek za badania audiometryczne nie został wystawiony na rzecz oskarżycielki posiłkowej. Zarzucił nadto, że brak było podstaw, aby sąd zobowiązał skazanego do ponoszenia wszystkich wydatków związanych z ustanowieniem kolejnych pełnomocników oskarżycielki posiłkowej.

W konkluzji wniósł o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Skazany zarzucił orzeczeniu, podobnie jak jego obrońca, brak określenia wysokości poszczególnych wydatków, uwzględnionych w końcowej sumie wydatków poniesionych przez Skarb Państwa, co uniemożliwiło kontrolę zasadności takiego rozstrzygnięcia. Nadto wniósł o zwolnienie go od zapłaty części kosztów postępowania za pierwszą instancję, a to z uwagi na brak rozstrzygnięcia w przedmiocie tych kosztów w orzeczeniu Sądu pierwszej instancji.

Na podstawie tych okoliczności wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sąd odwoławczy prowadząc kontrolę, na skutek wniesionego zażalenia, rozstrzygnięcia uzupełniającego w przedmiocie kosztów procesu, bada

prawidłowość orzeczenia pod względem rachunkowym i formalnym, ale także może dokonać sprawdzenia zasadności określonych wpłat dokonanych w toku postępowania sądowego (uchwała SN z dnia 17 września 1997 r., I KZP 18/97, OSNKW 1997, z. 11-12, poz. 91). Ustalenie przez Sąd pierwszej instancji wysokości wydatków, poniesionych przez Skarb Państwa w toku postępowania karnego przez wskazanie ogólnej sumy wszystkich wydatków, bez określenia poszczególnych wydatków (poza wydatkami postępowania przygotowawczego) składających się na tę sumę i powiązania ich z konkretnymi czynnościami procesowymi, czyni niemożliwym przeprowadzenie kontroli poprawności rozstrzygnięcia sądu. Treść orzeczenia nie daje również podstawy do rozstrzygnięcia zarzutów, dotyczących zasadności zaliczenia wskazanych wydatków do kosztów sądowych.

Z tych względów, uznając zasadność zarzutów zażaleń, należało uchylić zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej ustalenia wydatków Skarbu Państwa i sprawę przekazać, w tym zakresie, do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd powinien dokonać szczegółowego ustalenia wydatków poniesionych przez Skarb Państwa w postępowaniu karnym.

Rozważając kolejny zarzut zażalenia obrońcy skazanego Sąd Najwyższy pragnie wskazać, że przepis art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. statuuje zasadę, że uzasadnionym wydatkiem, wchodzącym w skład kosztów procesu, jest ten związany z ustanowieniem w sprawie jednego pełnomocnika. Wykładnia gramatyczna tego przepisu prowadzi do wniosku, że liczebnik użyty w jego treści wskazuje nie to, ilu pełnomocników może strona ustanowić w sprawie, gdyż to określa art. 88 § 1 w zw. z art. 77 k.p.k., ale za ustanowienie ilu może oczekiwać zwrotu wydatków, w przypadku określonego zakończenia procesu karnego. Zatem w sytuacji ustanowienia przez stronę w sprawie równocześnie

trzech pełnomocników, za uzasadniony wydatek zostanie uznany ten, poniesiony na ustanowienie jednego pełnomocnika.

Jakie jednak zająć stanowisko w przedmiocie wydatków poniesionych przez stronę na ustanowienie w sprawie, nie równocześnie, a w kolejności więcej niż jednego pełnomocnika? Czy uznać, że wydatki poniesione na ustanowienie wszystkich pełnomocników procesowych wchodzi w skład kosztów procesu, czy też uznać, że tylko wydatki wyłożone na ustanowienie jednego pełnomocnika zaliczyć należy do tych kosztów. Interpretacja gramatyczna przepisu §1 pkt 2 art. 616 k.p.k. prowadzi do stwierdzenia, że do uzasadnionych wydatków strony, wchodzących w skład kosztów procesu, należą wydatki poniesione przez stronę na ustanowienie w sprawie wszystkich kolejnych pełnomocników, gdyż każdy z nich, na określonym etapie postępowania karnego, był ustanowiony jedynym pełnomocnikiem procesowym. Z treści uzasadnienia orzeczenia wynika, że taką interpretację przyjął Sąd pierwszej instancji. Inna interpretacja nawiązująca do celu analizowanego przepisu, limitującego wysokość wydatków, wchodzących w skład kosztów procesu, daje podstawę do uznania za uzasadnione tylko wydatki poniesione na ustanowienie w sprawie jednego pełnomocnika, nawet gdyby w sprawie ustanowiony został, nie równocześnie, a kolejno więcej niż jeden pełnomocnik.

Jednak te obie interpretacje oderwane od unormowań, przewidzianych w procesie cywilnym, dotyczących zwrotu kosztów procesu (w tym wydatków poniesionych na wynagrodzenie adwokata), które po myśli art. 89 k.p.k. należało odpowiednio uwzględnić w kwestiach dotyczących pełnomocnika ustanowionego w sprawie karnej, nie mogą być uznane za w pełni trafne.

Zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.p.c. – strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się m.in.

wynagrodzenie i wydatki jednego adwokata (art. 98 § 3 k.p.c.). Zatem koszty wynikające z równoczesnego umocowania w sprawie kilku adwokatów, z uwagi na zawilóść sprawy, czy z innych przyczyn, będą z reguły uznane za niezbędne tylko w granicach wydatków poniesionych na jednego adwokata (W. Siedlecki, Zarys postępowania cywilnego, Warszawa 1966 r., s. 180). Natomiast koszty dalszych, kolejno po sobie umocowanych pełnomocników nie mogą być uznane za niezbędne, jeżeli adwokat zrezygnował z pełnomocnictwa ze względu na nierzetelne działanie strony, albo jeżeli strona zrezygnowała z poprzedniego pełnomocnika z przyczyn natury subiektywnej (por. T. Bukowski, Rozstrzygnięcie o kosztach procesu cywilnego, Warszawa 1971 r., s. 100-101 i T. Ereciński, J. Gudowski, M. Jędrzejewska, Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, tom I, Warszawa 2003 r., s. 257). Uwzględniając – po myśli art. 89 k.p.k. – istniejące na gruncie procesu cywilnego unormowania i interpretacje, w zakresie zaliczania wydatków poniesionych na pełnomocnika procesowego do kosztów procesu stwierdzić należało, że w sytuacji ustanowienia w sprawie karnej jednego, a następnie dalszych kolejno po sobie umocowanych pełnomocników, do uzasadnionych wydatków w rozumieniu § 1 pkt 2 art. 616 k.p.k. nie zostaną zaliczone te poniesione na ustanowienie w sprawie dalszych pełnomocników wtedy, gdy rozwiązanie umowy o świadczenie pomocy prawnej nastąpiło z przyczyn leżących po stronie osoby udzielającej pełnomocnictwa, a to nierzetelności strony wobec pełnomocnika albo rezygnacji przez stronę z pełnomocnika z przyczyny natury subiektywnej. Zatem w tak określonej sytuacji, uzasadnionym wydatkiem będzie koszt ustanowienia jednego pełnomocnika w sprawie. Wysokość wydatków określona jest przez umowę pełnomocnika ze stroną. Jeżeli należności te mieszczą się w granicach obowiązujących stawek (aktualnie określa je rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej

pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), to poniesione na ten cel wydatki przez stronę należy uznać za „uzasadnione”.

W braku umowy sąd powinien określić wysokość wynagrodzenia adwokata, uwzględniając charakter i stopień zawilóści sprawy oraz wymagany nakład pracy (orzeczenie SN z dnia 31 marca 1955 r., I CZ 316/54, OSN 1955, nr 4, poz. 89 i orzeczenie SN z dnia 25 stycznia 1978 r., II CZ 122/77, OSPiKA 1979, nr 4, poz. 73).

Przyjęcie przez Sąd Najwyższy innego stanowiska, niż w orzeczeniu sądu pierwszej instancji, co do określenia uzasadnionych wydatków strony, wchodzących w skład kosztów procesu, a więc podzielenie w części zarzutu środka odwoławczego, nie spowodowało konieczności zmiany wysokości wydatków określonych w tym orzeczeniu. Uwzględniając okoliczności sprawy, w tym również jej charakter, znaczną długotrwałość procesu, należało uznać za uzasadnione wydatki strony poniesione na ustanowienie reprezentacji procesowej.

Co do wniosku o częściowe zwolnienie od ponoszenia kosztów procesu stwierdzić należało, że to w jakiej wysokości skazany ma ponosić koszty sądowe, rozstrzygnięte zostało w orzeczeniach sądów obu instancji i to ustalenie jest dla skazanego wiążące. Gdyby skazany nie był w stanie zapłacić ustalonych kosztów sądowych to może ubiegać się odrębnie o ich odroczenie, rozłożenie na raty bądź umorzenie.

Zwolnienie skazanego od ponoszenia kosztów sądowych tego postępowania odwoławczego uzasadnione było jego sytuacją materialną.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.